

بررسی و مقایسه ساختار انگیزش در کاربران ۱۵ تا ۲۸ ساله معتاد به اینترنت و بهنجار در شهر تهران

دکتر فریبرز باقری*
عشرت ساسانی**

چکیده:

این پژوهش به منظور مقایسه ساختار انگیزش در افراد معتاد به اینترنت با افراد بهنجار در گروه سنی ۱۵-۲۸ ساله صورت گرفت. نمونه این پژوهش در بر گیرنده ۷۰ آزمودنی است و شامل ۳۵ نفر افراد عادی و ۳۵ نفر کاربر افراطی و معتاد به اینترنت می باشد که به صورت نمونه گیری تصادفی در دسترس، در کافی نت های سطح تهران انتخاب شده اند، با تحلیل یافته های حاصل از پرسشنامه ساختار انگیزش (PCI) و تست اعتیاد به اینترنت (IAT)، این نتایج بدست آمد، که بین افراد معتاد به اینترنت و افراد بهنجار تفاوت به لحاظ کنترل در سیر تحقق اهداف، میزان سر خوردگی در صورت عدم تحقق اهداف، میزان تعهد و وابستگی قلبی به اهداف و اهمیت اهداف فرد برای اهداف دیگر وی می باشد، ولی تفاوتی به لحاظ میزان اهمیت اهداف، سیر تحقق اهداف، میزان آگاهی به تعقیب اهداف، میزان شادی و خشنودی در صورت تحقق اهداف، طول زمان لازم تا تحقق اهداف و میزان آزادی در انتخاب اهداف دیده نشد.

کلید واژگان: اینترنت، اعتیاد اینترنتی، بهنجار، ساختار انگیزش.

* استادیار گروه روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران.
** دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات.

مقدمه:

اعتیاد پدیده‌ای است که از زمانهای گذشته، انسان‌ها در جوامع گوناگون با مفهوم آن آشنا بوده‌اند. در حال حاضر، با تغییر تدریجی شیوه زندگی به موازات پیشرفت‌های علمی و فن آوری و افزایش غیر قابل تردید سطح شعور و آگاهی مردم، موضوع اعتیاد در زمینه‌های گوناگون، بوجود آمده و مشاهده می‌گردد. اعتیاد علاوه بر تهدید سلامت جسم و روان فرد، بر روی جنبه‌های اخلاقی، اجتماعی، اقتصادی و بر روی جنبه‌های دیگر جامعه نیز اثرات زیان آور و غیر قابل جبرانی وارد می‌سازد.

در دهه‌های اخیر توجه به اهمیت مکانیزم‌های انگیزشی در درک و درمان اختلالات اعتیادآور بسیار برجسته‌تر شده است (کوکس و کلینگر ۲۰۰۴، ۲۰۰۲، ۱۹۹۸). در پرتو این شواهد، به منظور حمایت از نقش مهم فرآیندهای انگیزشی در پیشرفت رفتارهای اعتیادآور، به نظر می‌رسد معقولانه باشد پدیده اعتیاد را انعکاسی معرفی کنیم و آن را در بخش اختلال انگیزشی مورد بررسی قرار دهیم.

در علم روان شناسی، فرآیندهایی که تلاش برای رسیدن به هدف را ممکن می‌سازند، انگیزه نامیده می‌شوند. در این پژوهش، این فرضیه حاکم است که به منظور دستیابی به هر نوع اختلال روان شناختی، باید در برنامه‌ریزی مجموعه اهداف زندگی فرد، مداخله کرد. اهداف زندگی، نقش کلیدی در رفتار بشر ایفا می‌کنند. انجام هر کاری در زندگی مستلزم انتخاب یک هدف و تعقیب آن در زندگی می‌باشد. بر این اساس تعقیب یک هدف مناسب برای رسیدن به سلامت روان شناختی، از اهمیت خاص برخوردار است (هالیش و همکاران ۱۹۹۸).

اهداف انسان ممکن است کوچک و یا بزرگ باشند. یک لحظه کوچک سرگرمی، پیدا کردن شریک زندگی، صاحب فرزند شدن و مراقبت از او، موفقیت در انجام وظیفه، ثروتمند شدن، دستیابی به آرزوهای معنوی و نظایر آن. برخی از اهداف مهم‌تر از برخی دیگر هستند. برخی مربوط به نجات فرد هستند و برخی دیگر حیات وی را به خطر می‌اندازند. در شرایط عادی، فرد اهدافی را انتخاب می‌نماید که به زندگی او معنا ببخشد و از آنها احساس رضایت نماید و از اهدافی که منجر به آسیب‌های روان‌شناختی می‌گردد، اجتناب می‌کند. البته گاهی اوقات، فرد در پیدا کردن اهداف مفید و رضایت بخش دچار مشکل می‌شود و اهدافی را انتخاب می‌نماید که از نظر اجتماعی غیر قابل قبول است. مانند افراد معتاد و یا کسانی که فاقد انگیزه لازم برای پیشرفت هستند (کوکس و کلینگر، ۲۰۰۴).

امروزه محیط‌های مجازی که با پیشرفت علوم رایانه‌های گسترش پیدا کرده‌اند، زمینه جدیدی را برای رضایت بخشی مجازی بوجود آورده‌اند که بررسی عوامل مؤثر بر آنها و پیامدهای ناشی از آنها اهمیت پیدا کرده است. جذابیت این گونه از محیط‌ها، تأثیرات زیادی بر رفتار آدمی دارند که تا حدی ممکن است انگیزه او را به زندگی کردن در

چنین محیط‌هایی افزایش دهد. عناصر تشکیل دهنده این محیط‌ها اگر چه مجازی‌اند ولی به تدریج قادرند جای عناصر واقعی در زندگی انسان را بگیرند. به طوری که فرد، بودن در این فضای مجازی را ارضا کننده‌تر از دنیای واقعی بداند (دوران، ۱۳۸۱). اینترنت، فرهنگ رسانه‌ای جهانی یکپارچه است، که اشکال سنتی جامعه پذیرایی خانواده و مدرسه را به مبارزه خوانده و اغلب از آن سبقت گرفته است. دنیای اینترنت در عین حال که روابط کودکان و نوجوانان را در جهان مجازی افزایش می‌دهد، در مقابل از دامنه روابط آنان در جهان واقعی کاسته می‌شود. بر این اساس، انگیزه کاری بهره‌وری و بازده کاری این افراد در نتیجه استفاده بیش از حد از اینترنت پائین می‌آید. دنیای مجازی، چت‌روم-ها^۱ و بازی‌های اینترنتی^۲ به راحتی جایگزین انگیزه ایجاد، شبکه‌های ارتباط اجتماعی و گسترش و تعمیق روابط در این شبکه و یا انگیزه فعالیت در حوزه‌های دیگر همانند حوزه انگیزشی تحصیل، انگیزش برای اشتغال و همانند اینها می‌شود.

در تحقیقات اخیر به تاثیر چشم‌گیر استفاده بیمارگونه از اینترنت بر تنش‌های اجتماعی، علمی و شغلی پرداخته شده است، افرادی همچون یونگ و سایر روان‌شناسان معتقدند که زیاده روی در استفاده از اینترنت می‌تواند برای سلامت فکری و فیزیکی فرد خطرناک باشد. همچنین در تحقیقات صورت گرفته از سوی شاتون^۳ (۱۹۹۱) کریفتز^۴ (۱۹۹۷) یونگ^۵ (۱۹۹۸)، اعتیاد اینترنتی را نشان دادند و مشاهده کردند که کاربران کامپیوتر و وابسته به اینترنت به تدریج زمان کم‌تری را با افراد واقعی در مقایسه با زمان استفاده از کامپیوتر و رابطه روی خط می‌گذرانند. این مطالعات نشان می‌دهند کسانی که معتادان اینترنتی خوانده می‌شوند، بطور تقریبی حدود ۴۰ الی ۵۵ ساعت در هفته را به جست و جوی روی خط اینترنت می‌گذرانند (کوپر^۶ و گرینفیلد^۷ ۱۹۹۹). ۳۰ درصد از پاسخگویان، تلاش ناموفق در ترک استفاده از اینترنت داشته‌اند. همچنین ۵۸ درصد از پاسخگویان اظهار داشته‌اند که دیگران (خانواده و دوستان) راجع به استفاده بیش از حد از اینترنت به آنها گوشزد کرده‌اند (کینگ^۸، ۱۹۹۵). بر اساس نتایج مطالعه یونگ در سال ۱۹۹۷ بین ۵ تا ۱۰ درصد از جمعیت آنلاین جهان در زمان مطالعه وی معتاد بوده‌اند. حدود ۵۴ درصد از معتادان به اینترنت سابقه افسردگی و ۲۴ درصد از آنها نیز سابقه اضطراب و نگرانی داشته‌اند. ۵۰ درصد از پاسخگویان نیز اظهار داشته‌اند که دارای سابقه اعتیاد به مواد مخدر بوده‌اند. متوسط آن لاین بودن پاسخگویان معتاد به

1 Chat-Room
2 Game net
3 Shotton
4 Griffiths
5 Young
6 Copper
7 Greenfield
8 King

اینترنت نیز برابر با ۳۸ ساعت در هفته بود. کرات و همکاران^۱ (۱۹۹۹) در مطالعه اشان در خصوص اعتیاد به اینترنت، بدین نتیجه رسیدند که نوجوانانی که از تماس‌های اجتماعی کناره‌گیری می‌کنند، از اینترنت به عنوان ابزاری برای فرار از واقعیت‌ها استفاده می‌نمایند. (لیم و همکاران؛^۲ گروه‌هول^۳ (۱۹۹۸) طی تحقیقاتی در خصوص دلایل گرایش افراد به اینترنت و استفاده اعتیاد آور آنها از اینترنت، بدین نتیجه رسیدند که افرادی که وقت زیادی را صرف استفاده از اینترنت می‌کنند، کسانی هستند که در زندگی با مشکلاتی مواجهند. در واقع این افراد چون رغبتی به بر خورد با مشکلاتشان را ندارند و مایل نیستند حتی با آنها روبرو شوند، به فعالیت اعتیاد آور استفاده از اینترنت می‌پردازند. در ایران تحقیقات کمی روی اعتیاد به اینترنت انجام شده است، که نتایج برخی از آنها که با موضوع این مقاله ارتباط بیشتری دارد، آورده می‌شود. معصومه داوود آبادی (۱۳۸۵) دانشگاه تربیت مدرس: به بررسی رابطه اعتیاد به اینترنت با سلامت روانی و ویژگی‌های شخصیتی پرداخته است. نتایج نشان داده است که افراد معتاد، در مقایسه با افراد غیر معتاد، از سلامت روانی کم‌تری برخوردارند و افسردگی بیشتری را تجربه می‌کنند. سمیه شایق، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات (۱۳۸۶): به بررسی اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با ویژگی‌های شخصیتی در نوجوانان پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد که بین روان رنجور خویی و اعتیاد به اینترنت در نوجوانان پسر، رابطه معناداری وجود ندارد. بین برون‌گرایی و اعتیاد به اینترنت در هیچ یک از سه گروه نمونه مورد مطالعه (نوجوانان پسر، نوجوانان دختر، و نوجوانان دختر و پسر کل) رابطه معنادار وجود ندارد. سجادیان و نادری (۱۳۸۵) در پژوهش خود تحت عنوان رابطه بین افسردگی و انزوای اجتماعی در بین کاربران نوجوان و جوان اینترنت در یافتند که: بین انزوای اجتماعی و افسردگی کاربران اینترنت رابطه مستقیم وجود دارد، بین میزان استفاده از اینترنت و افسردگی رابطه معنادار وجود دارد، بین میزان استفاده کاربران پسر و دختر از اینترنت تفاوت وجود ندارد. قاسم زاده، شهر آرای، مرادی (۱۳۸۵) در پژوهش خود تحت عنوان بررسی نرخ شیوع اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با تنهایی و عزت نفس در دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستانی دریافتند که نرخ شیوع اعتیاد به اینترنت در میان دانش‌آموزان دبیرستانی شهر تهران ۳/۸٪ است. کاربران معتاد از کاربران معمولی و غیر معتاد به طور معنادار تنها ترند و از عزت نفس پایین‌تری برخوردارند.

امروزه نظریه‌های مختلف برای درمان این پدیده ظهور کرده‌اند. بویژه در دهه اخیر با تلاش نظریه پردازان، نظریه‌ها و شیوه‌های مؤثر و جدیدی برای رفع یا کاهش

1 Kraut
2 Lim & Etal
3 Grohol

آشفتگی‌های اعتیاد به اینترنت مطرح شده است. هر کدام از این نظریه‌ها نقاط قوت و ضعفی دارند که بسته به دیدگاه درمانگر و تخصص او می‌تواند مورد استفاده قرار گیرند. در این پژوهش تلاش گردید اعتیاد به اینترنت با رویکرد نظریه ساختار انگیزش^۱ مورد بررسی قرار گیرد. این نظریه به زعم کوکس و کلینگر^۲ (۲۰۰۴) در زمینه‌هایی چون درمان اعتیاد به الکل، افزایش رضایت از کار و اختلالات شخصیتی در پژوهش‌های مختلف مورد تأیید قرار گرفته است و برای اولین بار در حوزه اعتیاد به اینترنت نیز مورد مطالعه و بررسی قرار می‌گیرد. طبق این نظریه، عوامل بسیار متعدد در شکل‌گیری اختلالات مؤثرند که مسیر نهایی همه آنها به یک نقطه مشترک ختم می‌شود که انگیزش برای دستیابی به اهداف می‌باشد. به اعتقاد کوکس و کلینگر (۱۹۸۸) فرآیند انتخاب و شیوه تعقیب اهداف، «ساختار انگیزش»^۳ نامیده می‌شود. زیربنای نظری ساختار انگیزش، بر اساس نظریه «دغدغه‌های جاری»^۴ است (کلینگر، ۱۹۹۶). بر اساس این نظریه، مردم زندگی‌شان را بر اساس تعقیب و لذت بردن از مشوق‌ها، سازمان می‌دهند. مشوق‌ها، اشیاء یا وقایعی هستند که مردم دوست دارند آنها را بدست آورند و یا انجام دهند، به این دلیل که آنها انتظار دارند آن وقایع موجب افزایش عواطف مثبت در آنها گردد و یا دوست دارند از آنها اجتناب کنند، به این دلیل که انتظار دارند آن وقایع موجب ایجاد عواطف منفی در آنها می‌گردد (کوکس و دیگران، ۲۰۰۰). بنابراین، تغییرات عاطفی، مفهوم محوری این نظریه است و همان چیزی است که مردم برای دست‌یابی به آن برانگیخته می‌شوند.

وقتی شخصی تصمیم می‌گیرد هدفی را دنبال کند، یک حالت انگیزشی مشخصی در او شکل می‌گیرد. این حالت با تعهد^۵ شخص شروع و با دست یافتن به هدف یا فاصله گرفتن از آن خاتمه می‌یابد. این حالت انگیزشی اصطلاحاً «دغدغه جاری» نامیده می‌شود (کلینگر، ۱۹۷۵، کوکس و کلینگر، ۲۰۰۴). اصطلاح دغدغه، با وجود اینکه به طور ضمنی دلالت بر یک پدیده آشکار دارد، ولی این تئوری به یک ساختار فرضی که به فرایندهای ناآگاهانه اشاره دارد، اطلاق می‌شود. گرچه یک «دغدغه جاری»، محتوای آگاهی ما را از طریق تظاهراتش در انتظارات، حافظه، نیت و توجه تحت تأثیر قرار می‌دهد، ولی شخص معمولاً از وجود آن آگاهانه مطلع نیست (من^۶ و دیگران، ۱۹۹۸). تعقیب هدف، موجب بروز برخی فرایندهای اجتناب‌ناپذیر در ذهن فرد می‌گردد. اولین فرایند، این است که فاصله بین آغاز تعقیب یک هدف تا پایان تعقیب آن، این فکر (تعقیب هدف) مرتباً به ذهن فرد خطور می‌کند و آن را به خود مشغول می‌سازد

¹ Motivation Structure
² Cox & Klinger
³ motivational structure
⁴ Current Concern
⁵ Commitment
⁶ Man

(کوکس و کلینگر، ۲۰۰۴). تعقیب هدف مستلزم یک حافظه فعال است، زیرا تعقیب هدف و کسب آن، مستلزم آمادگی و حساسیت مداوم نسبت به همه نشانه‌های مربوط به هدف است. این حساسیت نسبت به نشانه‌های مربوط به هدف و استفاده از همه فرصت‌ها برای کسب هدف، یک فرایند ضمنی و پوشیده است، یعنی فرد باید نسبت به سرخ‌های هدف، حساسیت نشان بدهد و حتی وقتی که آگانه به هدف نمی‌اندیشد، آمادگی اقدام برای کسب هدف را داشته باشد. در غیر این صورت، تعقیب هدف موفقیت‌آمیز نخواهد بود (کلینگر، ۱۹۹۶).

شواهد زیادی نشان می‌دهد تعقیب هدف با گرایش فرایندهای شناختی (توجه و یادآوری)، نسبت به اطلاعات مربوط به تعقیب هدف مورد نظر فرد، همراه می‌شوند. یعنی فرد بیشتر به چیزی توجه می‌کند، یا چیزی را به یاد می‌آورد که نشانه‌ای از هدف مورد نظر وی است، یا آن فرد را به سمت هدف مورد نظر سوق می‌دهد یکی از تأثیرات این حساسیت، این است که پنداشت‌ها، خاطرات، افکار، خواب‌ها و اعمال فرد، بر تعقیب آن هدف متمرکز می‌گردد. بعلاوه واکنش‌های هیجانی شخص، از نوع خوشی، ترس، خشم یا غم به آنچه در جریان تعقیب هدف برای شخص اتفاق می‌افتد، بستگی دارد. در مجموع همین اثرات، دنیای درونی فرد را حول مجموعه اهداف وی می‌سازد (کوکس و کلینگر، ۲۰۰۴). به زعم (کوکس و کلینگر، ۲۰۰۲) اگر دو نفر در محیط فیزیکی کاملاً مشابهی قرارگیرند، لیکن دغدغه‌های آنها بایکدیگر فرق داشته باشند، دنیای ذهنی آنها کاملاً متفاوت خواهد بود. همچنین موارد توجه، یادآوری و تفکر در آنها کاملاً متفاوت است، لذا واکنش‌های هیجانی متفاوت را تجربه خواهند کرد و به طرق متفاوت نیز عمل خواهند کرد. به این ترتیب دنیای کاملاً متفاوتی را برای خود خواهند ساخت. به اعتقاد این نظریه پردازان ارتباط بین اهداف، شناخت، هیجان، تخیلات و رفتار - از نقطه نظر مداخلات - در تغییر ساختار انگیزش، حائز اهمیت هستند. آنها معتقدند آسیب‌های شناختی، هیجانی و رفتاری ارتباط تنگاتنگی با مشکلات مربوط به تعقیب هدف دارند. یعنی هر چقدر مشکلات و آسیب‌های موجود بر سر راه تعقیب هدف بیشتر باشد، آسیب‌های شناختی، هیجانی و رفتاری نیز بیشتر بروز می‌کند. اینکه مشکل، افسردگی باشد یا اضطراب یا اعتیاد، مستلزم بررسی و مداخله در فرایند تعقیب هدف است. نائل آمدن به هدف، به تعقیب آن خاتمه می‌دهد و دغدغه جاری را غیر فعال می‌سازد و به حالت لذت بخش منجر می‌گردد (کوکس و کلینگر، ۲۰۰۴). اما دست‌یابی به اهداف، همیشه امکان‌پذیر نیست و انسان دست کم چندین بار در طول زندگی در رسیدن به اهداف مهم با شکست روبرو می‌شود وقتی اولین بار مانع بر سر راه قرار می‌گیرد، تعقیب هدف با شور و حرارت بیشتری انجام می‌شود، تلاش فرد بیشتر می‌شود، بیشتر فکر می‌کند، گزینه‌ها را می‌آزماید و به فکر یاری گرفتن از دیگران می‌افتد. اگر این کارها موثر واقع نشود، شور و حرارت به خشم و احتمالاً به خشونت

تبدیل می‌گردد و اگر این هم دچار شکست شود و نتواند مانع را از سر راه بر دارد، فرد دچار رخوت و سستی می‌شود، از یأس گرفته تا افسردگی ممکن است سراغ فرد بیاید، علاقه‌اش به تعقیب سایر اهداف کم می‌شود، گرچه مشوق دست نیافته دیگر هدف محسوب نمی‌شود، ولی اثرات آن در ذهن باقی می‌ماند زیرا شکست یا فقدان حتی اگر عمیقاً سرکوب شود، اثرات دراز مدتی بر جای می‌گذارد (لیمان^۱، ورتمن^۲ و ویلیامز^۳؛ ۱۹۸۷).

بنابر این می‌توان ویژگی‌های «دغدغه جاری» را به این صورت ذکر کرد که: اولاً، زمان‌مند هستند. یعنی به حالتی گفته می‌شود که فرد بین دو نقطه زمانی قرار گرفته باشد. یعنی آغاز تعهد به پیگیری یک هدف خاص و دیگری حصول هدف یا ترک پیگیری.

ثانیاً، برای هر هدف، یک دغدغه خاص و جداگانه ای وجود دارد. ثالثاً، یک فرایند ضمنی و پنهانی است. یعنی خود آگاه نیست. البته به این معنی نیست که افراد از اهدافی که توسط دغدغه جاری دنبال می‌شوند آگاه نیستند، بلکه احتمالاً از بیشتر آنها آگاه هستند (کلینگر و کوکس، ۲۰۰۴).

بر اساس این نظریه، کوکس و دیگران (۲۰۰۲) پرسشنامه PCI را تدوین کردند و آن را بر روی ۳۷۰ دانشجوی از چهار کشور جمهوری های چک، نروژ، هلند و آمریکا اجرا نمودند. تحلیل عاملی پرسشنامه، دو عامل را مشخص کرد: ساختار انگیزش «سازگاران»^۴ و «ناسازگاران»^۵ که ساختار انگیزش سازگاران در دو جنبه از ساختار انگیزشی ناسازگاران، متمایز است

الف) - نوع مشوق‌های انتخاب شده برای تعقیب

ب) - شیوه تعقیب مشوق‌ها.

افرادی که ساختار انگیزش آنها «ناسازگاران» است، در صدد هستند هیجان خود را از طریق ناسالم بر انگیزانند و لذا دچار آشفتگی و اختلال می‌شوند. افرادی که ساختار انگیزش آنان «سازگاران» است، منابع خود را صرف تعقیب محرک‌های سالم می‌کنند و بیشتر بدنبال اهداف مثبت هستند. نسبت به اهداف خود تعهد زیادی دارند. انتظار دارند از دستیابی به اهدافشان لذت زیادی ببرند. اگر به هدفشان نرسند ناراحت می‌شوند. نسبت به خودشان خوش بین هستند و حداقل تعارض را بین اهدافشان دارند (الیوت^۶، چرچ^۷؛ ۲۰۰۲).

1 Lehman
2 Wortman
3 Williams
4 Motivation Structure Adaptive
5 Motivation Structure Maladaptive
6 Elliot
7 Church

افرادی که ساختار انگیزش آنها «ناسازگارانه» است، بیشتر به دنبال اهداف اجتنابی هستند و معتقدند رسیدن به اهداف، لذت ناچیزی برای آنها خواهد داشت و اگر در رسیدن به اهداف موفق نشوند کمی ناراحت خواهند شد. بدون اندیشیدن به موفقیت یا عدم موفقیت در کسب هدف، به تعقیب آن می پردازند و تعارض بالایی در بین اهدافشان وجود دارد (الیوت، چرچ؛ ۲۰۰۲). یکی دیگر از خصوصیات افرادی که دارای ساختار انگیزش ناسازگارانه هستند، احساس عدم کنترل نسبت به هدف می باشد. این افراد دارای منبع کنترل بیرونی هستند تا درونی و معتقدند اوضاع، بیشتر تحت کنترل عوامل خارج از آنها می باشد تا تحت کنترل خودشان. تحقیقات مختلف نشان داده است افرادی که دارای منبع کنترل بیرونی هستند، نسبت به کسانی که دارای منبع کنترل درونی هستند، بیشتر گرفتار آسیب‌های روان شناختی و اجتماعی می گردند (ریان، کاسر^۲ و دسی^۳، ۱۹۹۶).

در تحقیق دیگری، پرسشنامه الگوی انگیزش و اهداف برای مقایسه ساختار انگیزش دانشجویان دانشگاه و معنادان به الکل، به کار برده شد. نتیجه تحقیق نشان داد افراد الکلی در مقایسه با دانشجویان از اهداف مثبت بسیار کمتری برخوردار بودند. تعهدشان نسبت به اهداف، کم تر بود. انتظارشان نیز در مورد دست یابی به هدف، در حد بسیار پایین قرار داشت (کوکس و کلینگر، ۲۰۰۳).

یافته‌های پژوهشی نیکولا بامن^۴ (۲۰۰۸) از دانشگاه تریر آلمان، مؤید این مطلب است که پرسشنامه الگوی انگیزش و اهداف، به لحاظ نظری، ارتباط همخوانی با یافته‌های مربوطه به حالات کنترل عمل، شرایط عمل گرا (باقری ۱۳۸۹)، افسردگی و اضطراب دارد. همچنین ارتباط میان مواد پرسشنامه الگوی انگیزش با اهداف و فعالیت‌های اختصاص داده شده به خود که تحت کنترل دیگران است^۵، وجود دارد.

در پژوهشی دیگر توسط (Iva stuchlikovs fran Tisek Man)، الگوی انگیزش و اهداف، با برخی ویژگی‌های شخصیت، مورد پژوهش قرار گرفت. بر اساس یافته‌های این پژوهش، رابطه معناداری میان الگوی انگیزشی و اهداف افراد و همچنین نحوه تلاششان جهت تحقق آنها، وجود دارد.

مهم‌ترین ویژگی‌های شخصیت که ارتباط آنها با مواد پرسشنامه الگوی انگیزش و اهداف، در این پژوهش مورد تأیید قرار گرفته است، عبارت‌اند: شخصیت^۶، سطح خود کاری^۷، ترس بعنوان صفت^۸ درجه علائق اجتماعی^۱.

1 Ryan

2 Kasser

3 Deci

4 Nicola Baumann

5 Self-infiltration (i. e. ,falsseft-attribution of externally controlled goals or activities

6 Big five persibak factors

7 Level of autonomy

8 Trait anxiety

رناته دیونگ^۱ (۲۰۰۴)، پژوهشی در رابطه با تحلیل الگوی انگیزش و اهداف افراد مبتلا به اختلال سوء مصرف الکل، انجام داده است. نتایج این تحقیقات نشان می‌دهند که بجای پرهیز از سوء مصرف و یا برنامه ریزی به منظور ایجاد تقویت های مثبت و منفی، تغییر در رفتار و تحلیل انگیزش و اهداف فرد، در ارتباط با سوء مصرف و تغییر این الگو، از طریق جایگزین کردن آنها توسط الگوهای انگیزشی دیگر، بطور معنی‌داری موجب کاهش سوء مصرف مجدد افراد معتاد در شرایط بحرانی خواهد شد.

تحقیق حاضر برای اولین بار اثر بخشی این روش را در زمینه اعتیاد به اینترنت مورد بررسی قرار می‌دهد. از آنجا که رسد و شناسایی به موقع الگوهای انگیزشی ناسازگارانه، می‌تواند زمینه را برای شناسایی نوجوانان و جوانان مستعد اعتیاد به اینترنت و همچنین پیش‌گیری به موقع این اختلال و کاهش رفتارهای ناهنجار ایجاد کند، لذا این پژوهش در پی پاسخگویی به این سؤال است که آیا ساختار انگیزش افراد بهنجار و افراد معتاد به اینترنت تفاوت‌هایی را نشان می‌دهند و در صورت مثبت بودن پاسخ این سؤال، تفاوت در کدام ویژگی‌هاست؟ قطعاً نتایج دستیابی به این اطلاعات می‌تواند در حل معضلات اجتماعی ایران در قالب مداخلات پیش‌گیرانه نقشی عمده ای برعهده داشته باشد. از این منظر پژوهش حاضر از اهمیت علمی و اجتماعی ویژه برخوردار است.

روش

هدف عمده این پژوهش مطالعه مقایسه ساختار انگیزش در افراد معتاد به اینترنت با افراد بهنجار در گروه سنی ۱۵ تا ۲۸ سال در تهران می‌باشد و فرضیه‌های این تحقیق به ترتیب زیر است:

توزیع ساختار انگیزش در افراد معتاد به اینترنت با افراد بهنجار، در گروه های سنی ۱۵ تا ۲۸ سال، به لحاظ ۱۰ ویژگی زیر متفاوت میباشد؟

میزان اهمیت هر هدف برای آزمودنی.

احتمال تحقق هر هدف بدون دخالت آزمودنی.

میزان کنترلی که آزمودنی در تحقق هر هدف دارد.

میزان آگاهی آزمودنی به گام‌ها و اقدامات ضروری تا دست‌یابی به هر هدف.

میزان شادی که آزمودنی در صورت تحقق هر هدف خواهد داشت.

غم و سرخوردگی که آزمودنی در صورت شکست هر هدف خواهد داشت.

میزان تعهد و وابستگی قلبی که آزمودنی در ارتباط با تحقق هر هدف در خود احساس می‌کند.

طول مدت زمانی که هر هدف طبق برنامه تحقق خواهد یافت
میزان آزادی در انتخاب هدف و تعقیب آن.
میزان اهمیت هر هدف برای اهداف دیگر.

طرح مورد استفاده در پژوهش حاضر از نوع علی-مقایسه‌ای یا پس‌رویدادی است. روش تحقیق علی-مقایسه‌ای، بیش‌تر به منظور آزمودن فرضیه در باره‌ی روابط علت و معلول به جای روش تحقیق آزمایشی به کار برده می‌شود. جامعه آماری ۶۸ کافی‌نت در سطح تهران است که مجوز از اتحادیه صنف کافی‌نت و رایانه‌پرداز دارند، که از این تعداد ۲۳ کافی‌نت به صورت تصادفی انتخاب گردید تعداد نمونه‌ها به روش نمونه‌گیری هدف‌دار انتخاب شدند که به صورت داوطلبانه با پژوهشگر همکاری نمودند تعداد حجم نمونه شامل (۷۰) نفر از کاربران اینترنت در کافی‌نت‌ها هستند که بر اساس نتایج نمرات آنها در تست سنجش اعتیاد به اینترنت، به دو گروه «معتاد» و «غیر معتاد» تقسیم شدند (۳۵ نفر معتاد و ۳۵ نفر بهنجار). برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های ساختارآنگیزش و تست اعتیاد به اینترنت استفاده شد، اعتبار پرسشنامه PCI و تست اعتیاد به اینترنت (IAT) تأیید می‌شوند. روایی ابزارها که هدف سنجش میزان واقعی خصیصه را تعقیب می‌کنند از نظر نظریه پردازان و محققان مورد تأیید است.

داده‌ها با استفاده از آخرین نرم‌افزارهای موجود برای تعیین معنی‌داری تفاوت بین میانگین‌ها به کمک آزمون t، تحلیل آماری شدند.

یافته‌ها:

مهمترین یافته‌های تحقیق براساس ۱۰ فرضیه اصلی عبارت‌اند از:

جدول (۱) آمار توصیفی و آزمون t در دو گروه (بهنجار- معناد) به لحاظ ۱۰ فرضیه اصلی

حوزه‌ها	گروه	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	تفاوت میانگین	F	T	P
۱ میزان اهمیت به هدف	بهنجار معناد	۳۵ ۳۵	۸/۳۸۶۱ ۸/۳۷۳۷	۱/۲۷۱۶۱ ۱/۲۰۲۰۰	۰/۱۲۳۸	۰/۴۱۷	۰/۴۲	۰/۹۶۷
۲ مبران اهمیت به تحقق اهداف	بهنجار معناد	۳۵ ۳۵	۶/۷۴۸۳ ۶/۵۸۶۷	۱/۵۷۶۲۵ ۱/۷۹۲۱۵	۰/۱۶۱۶۲	۰/۲۲۴	۰/۴۰۱	۰/۶۹۰
۳ کنترل در تحقق اهداف	بهنجار معناد	۳۵ ۳۵	۶/۹۸۵۴ ۵/۹۸۳۰	۲/۳۱۲۴ ۱/۷۱۴۸۵	۱/۰۰۲۳۶	۰/۴۴	۲/۲۳۱	۰/۰۲۹
۴ میزان آگاهی در تحقق هدف	بهنجار معناد	۳۵ ۳۵	۷/۲۸۶۷ ۶/۶۹۰۲	۱/۸۲۸۵۷ ۱/۴۷۱۴۵	۰/۵۹۶۴۶	۰/۱۳۲	۱/۵۰۳	۰/۱۳۸
۵ میزان خشنودی	بهنجار معناد	۳۵ ۳۵	۸/۲۳۷۱ ۸/۳۷۴۳	۱/۲۴۹۸۹ ۱/۳۰۶۸۲	۰/۱۳۷۱۹	۰/۰۰۱	۰/۴۴۹	۰/۶۵۵
۶ میزان سرخوردگی	بهنجار معناد	۳۵ ۳۵	۶/۲۵۱۸ ۵/۴۹۲۷	۱/۷۳۱۴۲ ۱/۳۴۳۴۱	۰/۷۵۹۱۶	۱/۴۹۶	۲/۰۴۹	۰/۰۴۵
۷ تعهد به اهداف	بهنجار معناد	۳۵ ۳۵	۷/۶۸۷۴ ۶/۷۷۹۳	۱/۰۸۹۲۳ ۱/۴۳۴۹۹	۰/۹۰۸۰۶	۴/۲۸۷	۲/۹۸۲	۰/۰۰۴
۸ طول زمان لازم	بهنجار معناد	۳۵ ۳۵	۶/۶۷۳۵ ۶/۰۰۰۳	۱/۶۴۰۳۶ ۱/۴۴۰۱	۰/۶۷۳۱۸	۰/۱۲۶	۰/۸۲۲	۰/۷۳
۹ میزان آزادی	بهنجار معناد	۳۵ ۳۵	۷/۵۴۶۹ ۷/۱۹۵۷	۱/۴۶۴۷۸ ۱/۶۱۱۳۳	۰/۳۵۱۲۴	۰/۳۳۶	۰/۵۹۴	۰/۳۴۳
۱۰ اهمیت هدف برای اهداف دیگر	بهنجار معناد	۳۵ ۳۵	۷/۵۶۰۶ ۱۱/۶۶۷۸	۱/۴۱۰۰۵ ۲۰/۶۱۹۵۵	۴/۱۱۷۱۴	۶/۶۰۴	۱/۲۰۷	۰/۰۲۳

بر اساس اطلاعات بدست آمده در جدول فوق، وضعیت ساختار انگیزش در افراد بهنجار و معناد، بیانگر این موضوع است که در چهار حوزه بین این دو گروه (بهنجار- معناد، تفاوت میانگین دیده می‌شود. یعنی ساختار انگیزش این دو گروه در چهار حوزه، متفاوت می‌باشد که این تفاوت معنادار در: میزان کنترل هدف، میزان سرخوردگی در نرسیدن به هدف میزان تعهد به هدف و میزان اهمیت هدف برای اهداف دیگر فرد است. همان طور که ملاحظه می‌شود در حوزه میزان کنترل هدف، تفاوت به سود افراد بهنجار می‌باشد و این گروه اوضاع را تحت کنترل خود داشته و در سیر تحقق اهداف کنترل بیش تری دارند. همچنین در حوزه میزان سرخوردگی، میانگین افراد بهنجار بیش تر از افراد معناد است و نشانگر آن است که افراد بهنجار در هنگام برخورد با شکست، سرخوردگی بیش تری را تجربه می‌کنند، در حالی که افراد معناد در صورت نرسیدن به هدف، حداقل احساس نارضایتی از نرسیدن به هدف را نشان می‌دهند. تفاوت دیگری که بین این دو گروه دیده می‌شود در حوزه میزان تعهد به هدف

است. این تفاوت باز هم به سود افراد بهنجار است. این گروه به هنگام انتخاب مشوق، یک تعهد درونی به تعقیب هدف را در خود شکل می‌دهند که هدف در نظر آنها جذاب تر شده و همچنین باعث تغییر در کارکرد ذهن آنها می‌گردد. چهارمین تفاوت در حوزه اهمیت هدف فرد در اهداف دیگر او است. در این حوزه تفاوت به سود افراد معتاد است. البته ممکن است اهداف آنها با یک دیگر در تعارض باشند و مانع تحقق یک دیگر شوند. همان طور که ملاحظه می‌شود در حوزه های دیگر این تحقیق، بین دو گروه معتاد به اینترنت و بهنجار، تفاوت دیده می‌شود ولی این تفاوت معنادار نیست.

نتیجه گیری

این پژوهش دارای ده فرضیه اصلی است. این فرضیه‌ها دوازده حیطه زندگی را مورد سنجش قرار می‌دهند. برای بررسی فرضیه‌ها، از آزمون (t) دو گروه مستقل، کمک گرفته شد. ساختار انگیزش به عنوان «متغیر پیش‌بینی کننده» و متغیر اعتیاد به اینترنت به عنوان «متغیر پیش‌بینی شونده» در این پژوهش مطرح هستند. این گفته بدین معنی است که ساختار های انگیزشی ناسازگارانه می‌توانند رخداد ویژگی اعتیاد به اینترنت در بین جوانان سنین بین ۱۵ تا ۲۸ سال را پیش‌بینی کنند. همچنین ساختار های انگیزشی سازگارانه می‌توانند در بین جوانان به عنوان عدم رخداد، ویژگی اعتیاد را پیش‌بینی نمایند. همان طور که در بالا ذکر گردید، بر اساس جدول (۱)، فرضیه‌های این پژوهش در چهارحیطه تأیید شدند و تفاوت بین دو گروه (معتاد - بهنجار)، معنادار شده است. این گفته بدین معناست که ساختار انگیزشی در افراد معتاد به اینترنت با افراد بهنجار:

به لحاظ میزان کنترل در سیر تحقق هدف

به لحاظ میزان سرخوردگی در صورت عدم تحقق هدف

به لحاظ میزان تعهد به هدف

به لحاظ اهمیت هدف در اهداف دیگر

تفاوت است که چهار فرضیه تأیید شده با نتایج کوکس و کلینگر (۲۰۰۴) همخوانی دارد.

اولین فرضیه تأیید شده در خصوص میزان کنترل در دستیابی به هدف است. به زعم کوکس و کلینگر، خصوصیات افراد با ساختار انگیزشی ناسازگارانه، شامل احساس عدم کنترل نسبت به هدف می‌باشد. این افراد دارای منبع کنترل «بیرونی» هستند تا «درونی» و معتقدند اوضاع بیش تر تحت تأثیر عوامل خارج از کنترل آنها می‌باشد. این افراد در برخورد با اهداف خود، منفعل عمل می‌کنند. آنها احساس قربانی شدن دارند و خود را اسیر تقدیر و سرنوشت می‌دانند. اغلب، این دسته از افراد حالت انتقادی دارند و شاکی هستند و دیگران را به خاطر کاری که انجام نداده‌اند، محکوم می‌کنند. اعتیاد در آنها در واقع تلاشی به منظور کنترل و ارضای آرزوی خوشبختی است. تحقیقات کوکس و کلینگر (۲۰۰۴) نشان داده است افرادی

که دارای منبع کنترل «بیرونی» هستند نسبت به کسانی که دارای منبع کنترل «درونی» هستند، بیشتر گرفتار آسیب های روان‌شناختی و اجتماعی می‌گردند. دومین فرضیه تأیید شده در این پژوهش تفاوت در میزان سرخوردگی است. کوکس و کلینگر (۲۰۰۴)، اعتقاد دارند که یکی از جنبه‌های ساختار انگیزشی ناسازگارانه، حداقل خرسندی از رسیدن به هدف یا حداقل ناراحتی و سرخوردگی از نرسیدن به هدف در هنگام شکست می‌باشد. در افراد معتاد اهداف با عملکرد همخوانی ندارد و در برابر بحرآن‌ها، چالش‌ها و مسائل غیر قابل اجتناب، پاسخ مناسب نمی‌دهند و واکنش درخور موضع، نشان نمی‌دهند.

بر اساس گفته کوکس و کلینگر (۲۰۰۴)، یکی از ویژگی‌های افراد با ساختار انگیزشی ناسازگارانه، این است که آنها حداقل تعهد را نسبت به اهداف خود دارند. تعهد نسبت به هدف، هم از نظر عواقب چشم پوشی و ترک هدف و هم از لحاظ تغییرات متعددی که تعهد نسبت به یک هدف بوجود می‌آورد، حائز اهمیت است.

اول اینکه تعهد به هدف، اثرات اولیه موانع ناگهانی را تغییر می‌دهد. یعنی قبل از اینکه فرد به یک هدف متعهد گردد، موانع باعث می‌شوند آن هدف جذابیت خود را از دست بدهد، اما بعد از تعهد، موانع نه تنها باعث تقویت تعقیب هدف می‌شوند، بلکه موجب عمیق شدن تعهد نیز می‌گردد.

دوم اینکه تعهد موجب تغییر در کارکرد ذهن می‌گردد. قبل از تعهد، شخص مرتباً گزینه های مختلف را برای انتخاب خود سبک و سنگین می‌کند. به عبارت دیگر، مجموعه ذهن او در یک وضعیت ارزشیابی قرار دارد، اما بعد از تعهد، فرد دچار ذهن ابزاری می‌گردد که مشخصه آن جانبداری از یک هدف خاص و تمرکز بر شیوه‌های رسیدن به آن هدف است.

سوم اینکه با آغاز تعهد، یک فرآیند پنهان در ذهن شکل می‌گیرد که فرد را به هر نشانه ای که مربوط به تعقیب هدف است، حساس می‌سازد. همچنین در فرضیه ده این پژوهش نیز تفاوت معنادار دیده می‌شود که یافته‌های پژوهش نمایگر آن است که اهداف افراد معتاد به اینترنت تأثیرات بیشتری بر روی اهداف دیگر آنها دارد بر اساس نظر (امونز، کینگ، شلدون ۱۹۹۳) افرادی که اهداف فردی شان مانند: پیشرفت شغلی، روابط زناشویی، روابط دوستی و مانند آنها در تعارض باشند، کم‌تر بر انگیزخته می‌شوند تا برای دست یافتن به اهدافشان تلاش کنند. بویژه اگر اهداف فرد، شامل کاهش اضطراب یا ترک اعتیاد یا سایر اهداف فردی که مایل است همزمان به آنها دست یابد باشد. مانند تداخل بهبود روابط زناشویی با روابط دوستانه، سبب می‌شود تا فرد نتواند نقش فعالی در بدست آوردن اهداف داشته باشد. «تعارض اهداف» به موقعیت‌هایی اشاره دارد که در آن، هدفی که شخص دوست دارد به آن نائل شود با هدف دیگری که در همان زمان مایل است آنرا نیز بدست آوردن، تداخل کند (امونز، کینگ، شلدون ۱۹۹۳).

کوکس و کلینگر (۱۹۸۸) معتقدند تعارض بین اهداف همچنین باعث کاهش رضایت هیجانی ناشی از دست یافتن به هدف می‌شود.

نتایج در جدول (۱) همچنین نشان می‌دهد که در شش حیطه بین افراد معتاد به اینترنت با افراد بهنجار تفاوت دیده نمی‌شود. که این شش حیطه عبارت‌اند از: ۱- میزان اهمیت به اهداف ۲- سیر تحقق اهداف بدون دخالت آزمودنی ۳- میزان آگاهی در سیر تحقق اهداف ۴- میزان خشنودی در صورت تحقق اهداف ۵- میزان طول زمان لازم تا تحقق اهداف ۶- میزان آزادی در انتخاب اهداف. این نتایج با یافته‌های کوکس و کلینگر (۲۰۰۴) همسو نیست. تحقیقات آنان بر روی افراد معتاد به الکل، نشان داد که افراد معتاد به الکل از اهداف مثبت کم‌تری برخوردارند. بعلاوه این افراد بدون اندیشیدن به موفقیت یا عدم موفقیت در کسب هدف، به پی‌گیری آن می‌پرداختند. یابه عبارت دیگر، به شکل غیر واقع بینانه تعقیب اهداف را دنبال می‌کردند و نسبت به دست‌یابی به اهداف بی تفاوت بودند افراد معتاد به الکل همچنین بر روی سیر تحقق هدف آگاهی ندارند، در واقع مهارت‌های لازم را نیاموخته‌اند و نتوانسته‌اند آنها را با مهارت‌های قبلی خود ترکیب کنند و لذا برای رسیدن به هدف تلاش نمی‌کنند. آنها حداقل اطلاعات و آگاهی را در باره اهداف خود دارند.

این افراد در باره عینی بودن تعقیب اهدافشان با افراد غیر الکی تفاوت دارند. گاهی فقط به نتیجه نهایی هدف فکر می‌کنند. یعنی به این فکر هستند وقتی به هدفشان برسند، چه احساسی خواهند داشت (مثل غرق شدن در فکر یک شغل پر درآمد). آنها به مراحل که برای رسیدن به هدف لازم است، توجه نمی‌کنند. این افراد در رسیدن به اهدافشان موفق نخواهند بود و احتمالاً مشکلاتی بر سر راه تعقیب هدف خواهند داشت. مخصوصاً اگر هدف برای فرد از ارزش بالایی برخوردار باشد

به اعتقاد کاسر^۱ و ریان^۲ (۲۰۰۱) آنچه در این مقوله مهم است و می‌بایست مورد توجه قرار گیرد، توازن بین انگیزش‌های بیرونی و درونی در ساختار اهداف فرد است. تحقیقات نشان داده‌اند توازن بین انگیزش‌های بیرونی و درونی با احساس کلی رضایت و خشنودی از زندگی و کار ارتباط دارد.

براساس نظر کامپتون (۲۰۰۰)، افراد با ساختار انگیزشی سازگارانه، دارای سطح رضایت از زندگی بالایی می‌باشند و از روابط اجتماعی خود احساس رضایت و خشنودی می‌کنند

بولینی و دیگران (۲۰۰۴) با تحقیقات خود نشان دادند افرادی که ساختار انگیزشی سازگارانه دارند، بیشتر منابع استرس‌زا را کنترل می‌کنند و از روابط اجتماعی خود احساس رضایت و خشنودی می‌کنند.

افراد با ساختار انگیزشی سازگارانه، اهداف خود را به دغدغه های دائمی مبدل می-کنند و از روی میل و رغبت فراوان به انجام آن مبادرت می‌ورزند. یکی از ویژگی‌های افراد با ساختار انگیزشی ناسازگارانه، احساس فاصله زمانی از هدف می‌باشد. این افراد به دلیل اینکه اهداف مهم خود را قابل حصول نمی‌بینند، به دنبال اهداف دیگری می‌روند که در فاصله زمانی کوتاه تری در آنها هیجان مثبت ایجاد کند. آنها عنوان می‌کنند، وقتی مردم اهداف نسبتاً نزدیک در آینده را که قابل دسترسی هستند دنبال می‌کنند، انگیزه قویتری به تعقیب آنها دارند تا اهدافی که نیاز به انتظار بیشتری دارند.

به اعتقاد کوکس و کلینگر (۲۰۰۴)، به یک صورت می‌توان انگیزش نسبت به دستیابی به یک هدف دراز مدت را در طول زمان حفظ کرد، در صورتی که آن هدف را به اهداف کوچک و کوتاه مدت و قابل دست یافتنی تقسیم نمود. مطالعات طولی هالیچ و گپیرت (۱۹۹۸)، نشان داده است که احساس رضایت از زندگی، به داشتن اهداف قابل دست یابی، بستگی دارد. البته همه اهداف به یک اندازه بر رضایت از زندگی افراد تأثیر نمی‌گذارند. برای مثال، پیشرفت در اهدافی که توسط دیگران یا تحت فشارهای اجتماعی به فرد تحمیل شود، کم‌تر از اهدافی است که خود فرد آنها را انتخاب کرده اند.

بحث و بررسی خرده فرضیه‌های تحقیق:

با توجه به اینکه در این پژوهش ۱۰ فرضیه در ۱۲ حیطه زندگی سنجیده می‌شود تعداد خرده فرضیه‌های پژوهش بالغ بر ۱۲۰ عدد می‌باشد، در اینجا خرده فرضیه‌هایی، که تأیید شده‌اند آورده می‌شوند.

جدول (۲) آمار توصیفی و آزمون (t) در دو گروه (بهنجار- معناد)

در خرده فرضیه‌های تأیید شده.

p	T	f	انحراف معیار	میانگین	فراوانی	گروه	تفاوت اهداف به لحاظ
۰/۴۷	۱/۹۳۸	۰/۳۶	۲/۸۲۴۶۱	۶/۵۱۸۲۶	۳۵	بهنجار	میزان سیر تحقق هدف در حیطه خانه و امور مربوط به آن
			۲/۸۷۱۴۸	۵/۱۴۸۴	۳۵	معناد	
۰/۰۰۳	۳/۹۴۱	۰/۷۵۱	۲/۷۵۱۵۶	۴/۴۷۸۸	۳۵	بهنجار	میزان تعهد به هدف در حیطه خانه و امور مربوط به آن
			۲/۷۱۴۹۸	۶/۶۴۰۶	۳۵	معناد	
۰/۰۴۷	۲/۰۲۳	۱/۴۵۴	۲/۴۰۳۳۶	۷/۰۴۰۹	۳۵	بهنجار	میزان کنترل تحقق هدف در در حیطه خانواده، همسر و بستگان
			۲/۶۵۵۸۵	۵/۷۸۰۸	۳۵	معناد	
۰/۰۰۹	۲/۷۸۲	۶/۶۵۹	۱/۷۷۶۰۹	۸/۲۶۵۵	۳۵	بهنجار	میزان تعهد به هدف در حیطه تغییر و رشد شخصی
			۲/۷۷۴۲۸	۶/۴۱۳۰	۳۵	معناد	
-۰/۰۲۲	۲/۳۶۲	۱/۸۵۲	۲/۶۰۶۸۵	۶/۸۷۷۸	۳۵	بهنجار	میزان تحقق هدف در حیطه سلامت و بهداشت روان
			۱/۸۴۰۹۹	۸/۳۲۱۴	۳۵	معناد	

۰/۰۱۷	۲/۴۸۷	۰/۴۶۷	۲/۹۷۹۸۲	۷/۲۳۲۱	۳۵	بهنجار	میزان سرخوردگی در صورت عدم
			۳/۲۲۳۷۱	۵/۰۲۲۷	۳۵	معتاد	تحقق هدف در حیطه معنویت
۰/۰۰۱	۴/۱۴۰	۱۱/۲۲	۱/۴۷۸۱۱	۸/۳۸۰۸	۳۵	بهنجار	میزان آگاهی در اهداف دیگر
			۳/۲۹۵۶۹	۴/۱۱۱۱	۳۵	معتاد	

بر اساس یافته‌های بدست آمده در جدول (۲)، هفت خرده فرضیه تحقیق تأیید شده‌اند. در حیطه خانه و امور مربوط به آن دو خرده فرضیه تأیید شده‌اند که این یافته‌ها با نتایج زیر همخوانی دارد.

تحقیقات کوئینز^۱ (۱۹۹۷) به نقل از دیویس (۲۰۰۱) مبین این مطلب است که، استفاده بیش از حد از اینترنت، در وظایف و کارهای روزمره دخالت می‌کند و در همسر فرد معتاد، احساس های منفی ایجاد می‌کند. اعتیاد در باقی کارهای روزمره مانند: خرید کردن، بهداشت بدنی، مراقبت از کودکان،... نیز مداخله می‌کند. به منظور اختصاص وقت بیشتر برای استفاده از اینترنت، این افراد تغییراتی در سبک زندگی خود می‌دهند که موجب مشکلاتی برای آنان می‌شود. دیویس (۲۰۰۱) بر اساس تحقیقات خود عنوان می‌کند افراد معتاد میزان تعهدشان نسبت به جامعه، خانواده، شغل، دوستان،... کم است و هر چقدر میزان تعهد کم تر باشد احتمال ارتکاب رفتار انحرافی بیشتر است. افرادی که دلبستگی به دیگران ندارند، به خود و دیگران متعهد نیستند و حرفه ای ندارند و در نتیجه به اعتیاد کشیده می‌شوند. سومین خرده فرضیه تأیید شده: میزان کنترل تحقق هدف در حیطه خانواده، همسر و بستگان می‌باشد که این یافته باز هم با پژوهش‌های کوئینز (۱۹۹۷) به نقل از دیویس (۲۰۰۱) همسو است. به اعتقاد او، گزارش‌های زیادی مربوط به بالارفتن آمار طلاق به خاطر استفاده اعتیادی از این چنین تکنولوژی و اصل شده است، زیرا افراد ممکن است آنچنان درگیر اینترنت شوند که از وقت صرف کردن با افراد زندگی واقعی خود، باز بمانند. چهارمین خرده فرضیه تأیید شده: تعهد به هدف در حیطه تغییر و رشد شخصی است. به زعم (کرات و همکاران ۱۹۹۸)، هر فردی که از اینترنت استفاده می‌کند، می‌تواند بر خلاف زندگی روزمره، چندین شخصیت و هویت متفاوت برای خود در اینترنت ایجاد کند. ایجاد این شخصیت، به فرد کمک می‌کند از نظر روانی به شخص دیگری که می‌خواهد تبدیل شود. جنسیت، نژاد، موقعیت اجتماعی - اقتصادی، ویژگی‌های جسمانی،... و مانند آنها، عوامل مهمی در ایجاد هویت هستند و همه این ها، بر خلاف زندگی واقعی، در اینترنت عوض می‌شوند و در نتیجه روابط بین شخصی جدیدی را بوجود می‌آورند. همه این عوامل در اینترنت می‌توانند باعث اختلالات شخصیت شوند که این خود موجب مشکلات جدی در زندگی فرد می‌گردد خرده فرضیه پنجم: میزان تحقق هدف در حیطه سلامت و بهداشت روان است

که با یافته‌های یانگ (۱۹۹۹) مورفی و همکاران (۱۹۹۸) همخوان است. به اعتقاد یانگ این اختلال خستگی بیش از اندازه در بدن ایجاد می‌کند که ممکن است نظام ایمنی بدن را ضعیف کند و فرد آسیب پذیری بیشتری به بیماری پیدا نماید. افزون بر این، به علت عدم ورزش و حرکات مناسب، مشکلات: درد در عصب های مچ، درد در پشت بدن، چشم درد،... و مانند آنها در فرد معتاد به استفاده از اینترنت بوجود می‌آورد. مورفی و همکاران نتیجه گرفتند که خصومت حاصله از بازی های ویدئویی و رایانه‌های در کودکان با افزایش فشار خون سیستولیک آنها رابطه معنی‌داری دارد.

ششمین خرده فرضیه تأیید شده، میزان سرخوردگی در رابطه با معنویت، است. گرو هول (۱۹۹۸)، طی تحقیقاتی که درخصوص دلایل گرایش افراد به اینترنت و استفاده اعتیاد آور آنها از اینترنت انجام داد، به این نتیجه رسید افرادی که وقت زیادی را صرف استفاده از اینترنت می‌کنند، کسانی هستند که در زندگی با مشکلاتی مواجهند. در واقع این افراد چون رغبتی به برخورد با مشکلاتشان را ندارند و مایل نیستند حتی با آن روبرو شوند، به فعالیت‌های اعتیاد آور استفاده از اینترنت می‌پردازند. دیویس (۲۰۰۱) استفاده از اینترنت را شیوه ای برای فرار یا تسکین احساس درماندگی از گناه، اضطراب و افسردگی میدانند. کرات و همکاران (۱۹۹۹) در مطالعه اش بدین نتیجه رسید نوجوانانی که از تماس های اجتماعی کناره گیری می‌کنند، از اینترنت به عنوان ابزاری برای فرار از واقعیت استفاده می‌کنند.

خرده فرضیه هفتم که بر اساس جدول شماره (۲) تأیید شده است با یافته‌های یانگ (۱۹۹۹) و دیویس (۲۰۰۱) مطابقت دارد. به اعتقاد آنان اعتیاد به اینترنت برآمده از شناخت معیوب یا پردازش معیوب شناختی است. همچنین داشتن شناخت اشتباه در رابطه با خود و دنیای اطراف نیز از شاخص‌های اولیه این اختلال هستند. به نظر دیویس، شناخت غیر سازشی به عنوان علت نشانگان اختلال اینترنت در نظر گرفته می‌شود. بنابر این استفاده بیش از اندازه از اینترنت، نتیجه آسیب شناسی روانی قبلی فرد است.

منابع

- امیدوار، احمد، صارمی، علی اکبر. (۱۳۸۱). اعتیاد به اینترنت، انتشارات تمرین: مشهد.
- باقری، فریبرز. (۱۳۸۹). بررسی تأثیر «سیری شناختی» بر روی «واکنش شکست» و رابطه آن با «حالت های کنترل عمل». پژوهش در سلامت روانشناختی، شماره اول بهار ۸۹ (در حال چاپ)
- داوود آبادی، معصومه. (۱۳۸۵). رابطه اینترنت با سلامت روان و ویژگی های شخصیتی، دانشگاه تربیت مدرس.
- دلاور، علی. (۱۳۸۰). روش تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی، انتشارات ویرایش. تهران.
- دوران، بهزاد. (۱۳۸۱). تأثیر فضای سایبر بر هویت اجتماعی، پایان نامه دکتری جامعه شناسی، دانشگاه تربیت مدرس.
- ریو، جان مارشال. (۱۳۸۵). انگیزش و هیجان. ترجمه یحیی سیدمحمدی. نشر ویرایش.
- سجادیان، ایلناز، نادى، محمد علی. (۱۳۸۵). رابطه بین افسردگی و انزوای اجتماعی در بین کاربران اینترنت، مجموعه مقالات دومین کنگره انجمن روانشناسی ایران. دانشگاه بهزیستی و توانبخشی تهران.
- سلیمانیان، علی اکبر. (۱۳۸۶). اثر بخشی مشاوره انگیزشی نظام مند. (SMC). بر کاهش آشفتگی زناشویی. رساله دکتری، دانشگاه تربیت معلم.
- شایق، سمیه (۱۳۸۶). بررسی اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با ویژگی های شخصیتی در نوجوانان شهر تهران.
- قاسم زاده، لیلی، شهر آرای، مهرناز، مرادی، علیرضا (۱۳۸۵) بررسی نرخ شیوع اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با تنهایی و عزت نفس در دانش آموزان دختر و پسر دبیرستانی شهر تهران، مجموعه مقالات دومین کنگره روانشناسی ایران. دانشگاه بهزیستی و توانبخشی تهران.

- Cooper, A & Greenfield, D. (1999). Sexuality and the internet: the next sexual Revolution. In F. Muscarella & L. Szuchman (Eds), The psychological
- Bollini & etal. (2004). The influence of perceived center and locus of control on the cortisol and subjective responses to stress. Biological psychology, 67(3), 24-260.
- Compton, w.c. (2000). Meaning fullness as a mediator of subjective well-being. journal of personality and social psychology, 87(1), 156-160.
- Cox, W. M. (1985). Personality correlates of substance abuse in Mgalizio & S. A. Maisto (Eds), Determinants of substance abuse: Biological psychological, and envirobmental factors. 209-246
- Cox, W.M., etal. (2000). Alcohol abusers, and non abusers, distraction

- by alcohol and concern-related stimuli. *American journal of drug and alcohol abuse*, 29, 489-495
- Cox, W. M., & Klinger, E. (1988). A motivational model of alcohol use. *Journal of abnormal psychology*, 97, 168-180
- Cox, W. M. & Klinger, E. (2002). Motivational structure: Relationships with substance use and processes of change. *Addictive Behaviors*, 27 (6), 92-94
- Cox W. M. & Klinger, Eric, (2004). *Handbook of motivational counseling: concepts, Approaches, and Assessment.*
- Dai Dsvi"lewis D Endlar(2001). Internet gambling"journal of computer
- Elliot, Andrew,j., &Church,M.A.(2002).client articulated avoidance goals in the therapy context. *Journal of counseling psychology*, 49, 243-254
- Emmons, R. A., King, L. A. & Sheldon, k. (1993). Goal conflict and the self-regulation of action. Englewood cliffs, NJ:prentice-Hall.
- Griffiths, M. D. (1997). Internet addiction: does it really exist? in Gackenbach. J. (ed), *psychology and the internet*. Newyork
- Grohol, j. (1998). Future clinical directions: professional development pathology and psychotherapy on-line. In j. Gackenbach(ed), *psychology and the Intetnet*. New York: Academic preaa, 111-40
- Halisch, F., & Geppert, U. (1998). Motives, personal goal and life satisfaction in old age. Munech, Germany: Maxplanck Institute for psychological Research.
- Kasser, T., & Ryan, R. M. (2001).Be careful what you wish for optimal functioning and the relative attainment of intrinsic and extrinsic goals. Washington Hogrefe & Huber.
- King, j. L. (1995) Information infrastructure national policy, and global competitiveness information and infrastructure and policy. 4,5,28
- Klinger, E. (1975). Consequences of commitment to and eisengagement from incentives. *psychologecal Review*, 82, 1-25
- Klinger, E. (1996). *Current concerns and disengagement from incentives* London: springer- Verlage
- Klinger, E. (1996). the contents of thoughts: Interference as the downside of adaptive normal. Mechanismsin thought flow. *Jornal of personality and social psychology*, 37 , 1238-1249
- Kraut, Robert. Kiesler, sara. -Internet paradox. Carnigie mellon university. june, 1999
- Lehman, D. R., Wortman , C. B. , & Williams, a. f. (1987). long-term effects of losing a sporse or cheld in a motor vehicle crash. *Journal of personality & social psychology*, 52 , 218-231
- Lim, jin, sook and etal. (2001) A learning system dor internet addiction pr proceeding if the IEEE international conference on advanced learning technogogies (ICAL T,40)
- Murphy, B. (1995) *Computer Addictions entangle students the APA Monitor.*
- June Man, f. , & etal. (1998).Motivational. structure of alcoholic and nonalcoholic Czechmen. *Psychological Reports*. 82, 1091-110
- Shotton, M (1991). Thecosts and benefits of computer Addiction Behaviour and inforsation technology. 219-230
- Ryan, R. M., Sheldon, K. M. , Kasser, T. & Deci, EL. (1996). All goals are not created equal: An organismic perspective on the nature of goal and their regulation. Newyork: Guilford.

- Young, K. S. (1997) what makes on-line rsage stimulating? Potential explanations for pathological internet use. symposia paper presented at the 104th annual meeting of the American psychological association , august 15, cgicago,IL.
- Young, K. S. (1998), internet addiction ”the emergnce of new clinical disorder paper presented at the 104 the anal meeting of the APA. toronto.
- Young, K. S. (1999) Intetnet addiction: Symptoms, evaluation, and treatment. In L. Vande Creek & T. Jackson (Ecs.), Innovations in clinical practice: A source book (Vol. 17). Sarasota, FL: professional Resorce press. 1-13